

УДК 338.64

Косарева І.П.*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Харківського інституту фінансів**Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі***Полупан П.М.***викладач кафедри фінансів і кредиту
Харківського інституту фінансів**Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА НА РІЗНИХ РІВНЯХ УПРАВЛІННЯ: ПІДПРИЄМСТВО, РЕГІОН, ДЕРЖАВА

SYSTEMATIZATION ASSESSMENT OF KEY INDICATORS THE FINANCIAL AND ECONOMIC SITUATION IN THE DIFFERENT LEVELS OF MANAGEMENT: ENTERPRISE, REGION, STATE

АНОТАЦІЯ

У статті уточнено поняття «система показників», запропоновано систематизацію однорідних показників, за допомогою яких здійснюється наскрізна оцінка фінансово-економічного становища на рівні підприємства, регіону та держави. Визначено показники держави, регіону, підприємства, які дозволяють здійснювати систематизовану оцінку фінансово-економічного стану кожного із рівнів управління.

Ключові слова: фінансово-економічне становище, система показників, підприємство, регіон, держава.

АННОТАЦИЯ

В статье уточнено понятие «система показателей», предложена систематизация однородных показателей, с помощью которых осуществляется сквозная оценка финансово-экономического положения на уровне предприятия, региона и государства. Определены показатели страны, региона, предприятия, которые позволяют осуществлять систематизированную оценку финансово-экономического состояния каждого из уровней управления.

Ключевые слова: финансово-экономическое положение, система показателей, предприятие, регион, государство.

ANNOTATION

This article was updated scorecard concept and suggested systematization of similar indicators through which the continuous evaluation of the financial and economic situation at the enterprise level, region and state. Indices state, region, enterprise, that enable systematic evaluation of the financial and economic situation of each of the levels of government.

Keywords: financial and economic situation, scorecard, enterprise, region, state

Постановка проблеми. Підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання залежить від багатьох параметрів, це і обсяги виробництва, і наукоємність продукції, і рівень забезпечення сучасним та продуктивним обладнанням, і кваліфікація персоналу та ін.

Поряд з цим важливою основою підвищення ефективної фінансово-економічної діяльності підприємства є постійна оцінка його тенденцій розвитку, тому визначення системи показників, за допомогою яких відбувається аналіз фінансово-економічного стану підприємства, є достатньо важливим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення теоретичних аспектів оцінки фінан-

сово-економічної діяльності свідчить про існування великої кількості підходів до її аналізу. Такі автори, як І.М. Бойчик, І.Я. Кац, П.С. Харів, М.І. Хопчан, А.В. Шегда, приділяють увагу методиці визначення ефективності окремих напрямів діяльності підприємства [6].

М.І. Баканов, З.Б. Барнгольц, М.Г. Грещак, Д.Г. Заруба, А.Н. Катаєв, В.М. Колот, В.Д. Новодворський, С.Ф. Покропивний, А.П. Наливайко, Н.А. Русак, Р.С. Сайфулін, В.К. Черник, А.Н. Хорін, А.Д. Шеремет представляють системи показників за певними групами, кожна з яких включає низку конкретних абсолютних чи відносних показників, що характеризують ефективність використання окремих видів ресурсів або загальний стан господарювання на підставі системи показників [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні не існує єдиного підходу до проведення оцінки фінансово-економічної діяльності різних рівнів управління, тому подальшого вивчення потребують питання формування системи показників, за допомогою яких можна оцінити внесок кожного підприємства в загальні результати діяльності регіону та країни в цілому.

Мета статті полягає у формуванні системи показників аналізу фінансово-економічної діяльності з подальшим визначенням інтегрального показника. Саме побудова визначеної системи показників є запорукою виявлення проблем та оптимальних шляхів їх вирішення у фінансово-економічній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою умовою дослідження різних рівнів оцінки фінансово-економічної діяльності є обґрунтування методичних підходів щодо визначення системи показників. Висновки про фінансовий стан підприємства в цілому виконуються на основі аналізу фінансових ресурсів, джерел їх походження та напрямків використання.

Методичні підходи порівняльного аналізу охоплюють значну кількість показників, які визначають динаміку фінансового стану підприємства. Окрім того, для визначення підходу та обґрунтування системи показників потрібно знати, для кого відбувається подібний аналіз, які цілі він має реалізовувати і як можна в подальшому використати результати аналізу.

Систему показників аналізу фінансово-економічного стану направлено на визначення переваг і недоліків, а також на розробку управлінських рішень щодо покращення фінансового стану та зменшення негативного впливу окремих процесів в фінансовій діяльності підприємства.

Важливим в проведеному дослідженні також є надання характеристики поняттю «система показників». Разом з тим єдиного визначення понять «система» та «показник» не існує. Ряд авторів представляють своє бачення та трактування даних термінів, тому проаналізовано представлені трактування, на підставі чого уточнено поняття «система показників» (рис. 1).

Визначене поняття «система показників» окреслює коло питань, які дозволяють отримувати відповідні оцінки щодо фінансово-економічної діяльності різних рівнів управління, зокрема підприємств.

В цілому запропонована система показників (рис. 1) може бути використана як основа, як перший етап у формуванні основних напрямків системи показників, наприклад, інтегральної оцінки фінансово-економічної діяльності.

Наступний, другий, етап передбачає визначення основних показників аналізу фінансово-економічної діяльності. На даному етапі відбувається виділення сукупності показників, на підставі яких проводиться подальше формування інтегральної оцінки фінансово-економічної діяльності на різних рівнях управління.

Третій етап – надання показникам значущості – передбачає визначення вагових показників (коригуючих коефіцієнтів) на базі застосування економіко-математичних методів.

Завершальним, четвертим, етапом є виведення інтегрального показника оцінки фінансово-економічної діяльності на кожному рівні управління.

Побудова системи показників оцінки фінансово-економічного становища дає можливість побачити внесок кожного підприємства та його позитивний чи негативний вплив на розвиток регіону шляхом оцінки відповідних показників. В свою чергу, за допомогою даної системи показників аналіз стану та діяльності на рівні регіону виявляє взаємозв'язок між показниками регіону та показниками державного рівня. Це пояснюється існуванням тісної взаємодії фінансів підприємства з фінансовою системою регіону і держави. Побудова системи показників спростить здійснення аналізу фінансово-економічного стану та забезпечить формування більш ефективної та диференційованої системи оцінки на кожному рівні управління (рис. 3).

На державному рівні представлено ряд показників, які узагальнюють тенденції роз-

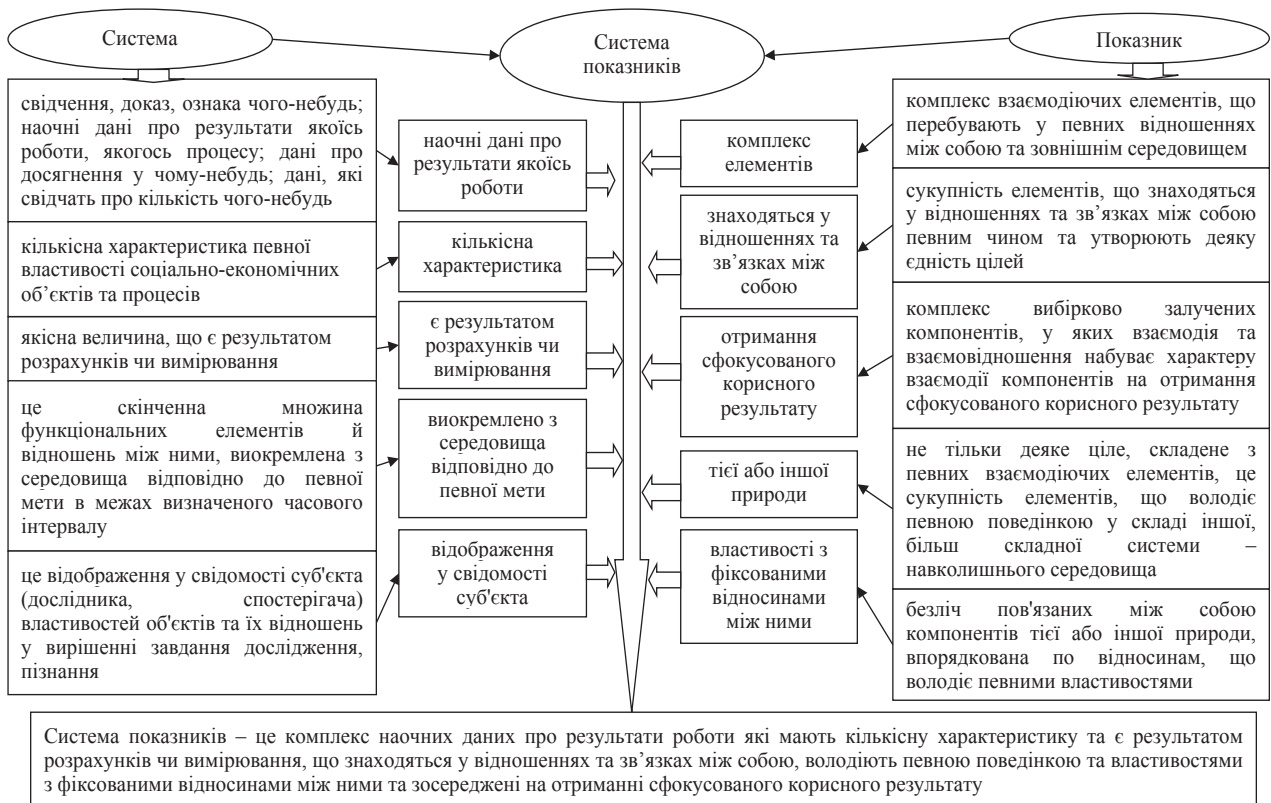

Рис. 1. Комплекс категорії «система показників» [1–5]

витку країни. Так, наприклад, ВВП (валовий внутрішній продукт) формується за рахунок ВДВ (валова додана вартість), який, в свою чергу, створюється на основі НЧП (нормативно чистої продукції) підприємств. Особливої уваги заслуговують регіональні показники, оскільки цей рівень представлений показниками, які притаманні всім трьом рівням управління.

Також слід врахувати те, що здійснення аналізу на рівні підприємства за показниками ліквідності та платоспроможності, ділової активності, фінансової стійкості, прибутковості (рентабельності) має значну кількість розрахункових коефіцієнтів, тому також доцільно буде виділити певну кількість основних, адже деякі з них повторюються або доповнюють один одного.

Значна кількість розрахункових показників ускладнює проведення відповідного аналізу внаслідок різних трактувань отриманих результатів, що призводить до неоднозначних висновків.

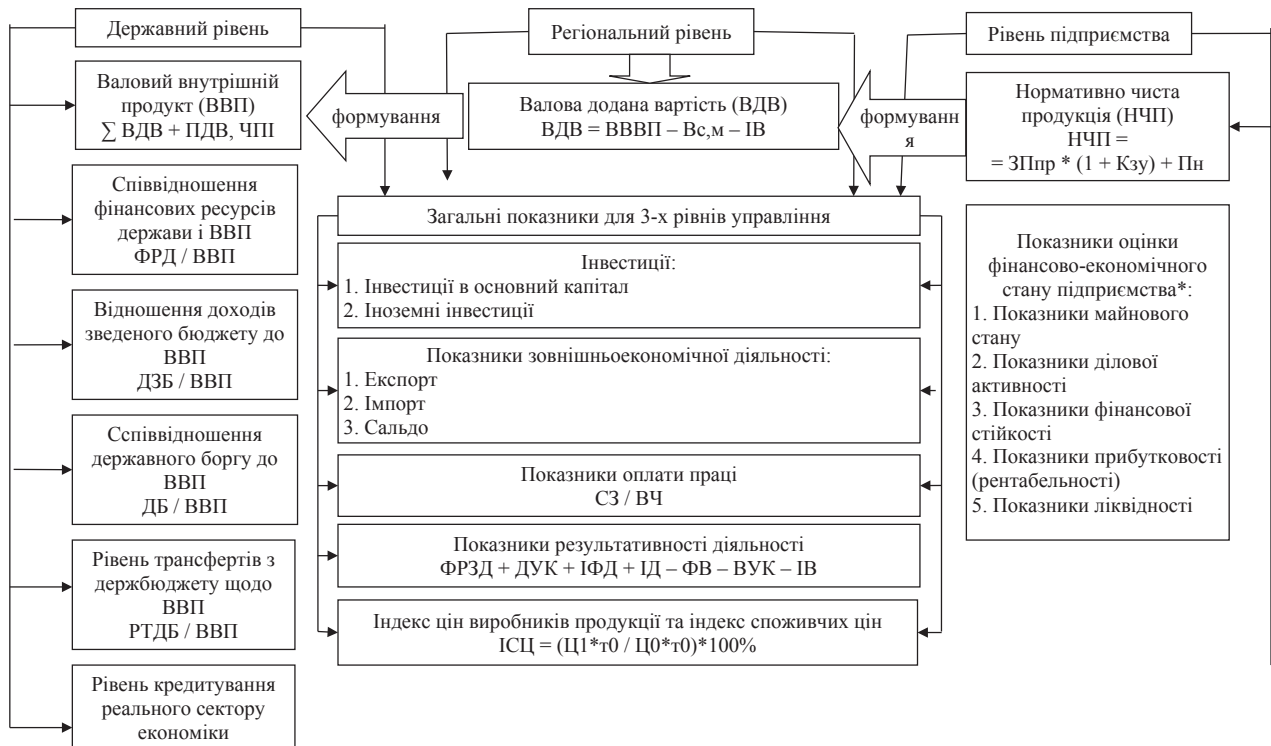
В цілому методика проведення фінансового аналізу є уніфікованою, так як відбувається оцінка діяльності підприємства від ліквідності до ділової активності, тобто за всіма напрямками фінансово-економічної діяльності підприємств. Недоліком здійснення фінансового аналізу є відсутність

показників оцінки зовнішньоекономічної діяльності, а також показників оплати праці. Тому включення даних напрямів до загальної системи оцінки фінансово-економічного стану підприємства є передумовами її удосконалення.

Висновки. Таким чином, сформована система показників оцінки фінансово-економічної

Рис. 2. Основні етапи формування інтегральної оцінки фінансово-економічної діяльності на різних рівнях управління на підставі визначення системи показників

* Показники оцінки фінансово-економічного стану підприємства представлено в табл. 1

Рис. 3. Показники оцінки фінансово-економічного стану залежно від рівня управління

Таблиця 1

Показники оцінки фінансово-економічного стану підприємства

Показники майнового стану	<p>1. Коефіцієнт реальної вартості майна</p> $KBM = \frac{3B_{oz} + B3 + HB + MIII}{A} = \frac{\phi.1p.1010 + \phi.5p.(800+810+880+8900)}{\phi.1p.1300}$ <p>2. Коефіцієнт зносу основних засобів $KZ_{oz} = \frac{3_{oz}}{PB_{oz}} = \frac{\phi.1p.1012}{\phi.1p.1011}$</p> <p>3. Коефіцієнт амортизації нематеріальних активів $KA_{HMA} = \frac{A_{HMA}}{PB_{HMA}} = \frac{\phi.1p.1002}{\phi.1p.1001}$</p>
Показники ліквідності та платоспроможності	<p>1. Коефіцієнт поточної ліквідності $K_{\text{п}} = \frac{OA}{ПЗ} = \frac{\Phi 1. p.1195 - p.1170}{\Phi 1. p. 1695 - p.1665}$</p> <p>2. Коефіцієнт швидкої ліквідності</p> $K_{\text{ш}} = \frac{(OA - 3)}{ПЗ} = \frac{\Phi 1. p.1195 - p.1110}{\Phi 1. p. 1695 - 1665}$ <p>3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності $K_{\text{ал}} = \frac{(ГК+ПФІ)}{ПЗ} = \frac{\Phi 1. p. 1165 - p.1160}{\Phi 1. p 1695 - p.1665}$</p>
Показники ділової активності	<p>1. Коефіцієнт оборотності активів $K_{oa} = \frac{ЧД*2}{(A_{\text{п}}+A_{\text{к}})} = \frac{\phi.2 p.2000 * 2}{\phi.1 p.(1300_{\text{п}} + 1300_{\text{к}})}$</p> <p>2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу $K_{ovk} = \frac{ЧД*2}{(BK_{\text{п}}+BK_{\text{к}})} = \frac{\phi.2 p.2000*2}{\phi.1 p. (1495_{\text{п}}+1495_{\text{к}})}$</p> <p>3. Період оборотності активів $\Pi_{oa} = \frac{360}{K_{oa}}$</p> <p>4. Період оборотності власного капіталу $\Pi_{ovk} = \frac{360}{K_{ovk}}$</p>
Показники фінансової стійкості	<p>1. Коефіцієнт автономії $K_a = \frac{BK}{K} = \frac{\Phi 1 p.1495}{\Phi 1 p.1900}$</p> <p>2. Коефіцієнт фінансової залежності $K_{\text{фз}} = \frac{K}{BK} = \frac{\Phi 1 p.1900}{\Phi 1 p.1495}$</p> <p>3. Коефіцієнт фінансового ризику $K_{\text{фр}} = \frac{(K - BK)}{K} = \frac{(\Phi 1 p.1900 - \Phi 1 p.1495)}{\Phi 1 p.1495}$</p>
Показники прибутковості (рентабельності)	<p>1. Коефіцієнт рентабельності продаж $K_{\text{рп}} = \frac{ВП}{ЧД} = \frac{\phi.2 p.2090(2095)}{\phi.2 p.2000} * 100\%$</p> <p>2. Коефіцієнт рентабельності капіталу</p> $K_{\text{р}} = \frac{ЧП*2}{(K_{\text{п}}+K_{\text{к}})} = \frac{\Phi.2 p.2350(2355)*2}{\Phi.1 p.1900_{\text{п}} + p.1900_{\text{к}}}$

ного стану на трьох рівнях управління може свідчити про підпорядкованість визначених на різних рівнях показників та можливість здійснення на їх основі всебічного і обґрунтованого аналізу фінансово-економічного стану як окремого підприємства, так і його внеску в загальні результати діяльності регіону, який, в свою чергу, може розглядатися як елемент державного рівня

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Словник української мови / Гол. ред. ради І. Білодід. – К. : Наукова думка, 1976. – Т. 7. – 724 с.
- Новий тлумачний словник української мови / Уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко. – К. : Аконті, 2001. – 864 с.
- Економічна енциклопедія : у 3-х т. Т. 3 / Гол. ред. ради Б.Д. Гаврилишин. – К. : Академія, 2002. – 952 с.
- Совершенствование системы государственной поддержки агропромышленного комплекса Самарской области : [монография] / Под ред. [Р.В. Некрасова, Д.С. Алексанова, Е.К. Соколова]. – М. : РГАУ-МСХА им. К. А. Тимирязева, 2010. – 152 с.
- Власов В.І. Глобальна продовольча проблема : [монографія] / В.І. Власов. – К., 2001. – 506 с.
- Гайдар Н.О. Інтегральна оцінка ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємств торгівлі / Н.О. Гайдар // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2009. – Вип. 2. – С. 374–381 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2009_2_55.pdf.
- Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1. – С. 86–97.
- Кузькін Є.Ю. Формування системи показників, які характеризують економічний розвиток регіону / Є.Ю. Кузькін, М.М. Новікова // Коммунальное хозяйство городов. – К. : Техніка, 2007. – Вып.75. – С. 328–332.
- Малик О.В. Показники оцінки фінансової безпеки підприємств: критерії та детермінанти безпеки підприємств / О.В. Малик // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014.